

REMISSVAR

2024-04-03

Dnr: BO 2024-0008

Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet
li.remissvar@regeringskansliet.se

Promemoria Åtgärder för en bättre bostadsförsörjning

(Dnr LI2024/00083)

Inledning

Barnombudsmannen yttrar sig med utgångspunkt i uppdraget att företräda barn och ungas rättigheter utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen), som sedan 1 januari 2020 är lag. Barnombudsmannen avgränsar sitt yttrande till övergripande synpunkter och till förslagen om hyresgarantier (avsnitt 3.3) samt tydligare möjligheter till reservation och förturer i den kommunala bostadskön (avsnitt 4.2).

Övergripande synpunkter

Barns delaktighet

Det framgår inte av vare sig den aktuella promemorian eller de betänkanden som ligger till grund för den, att barn gjorts delaktiga i utredningsarbetet. Enligt Barnombudsmannen utgör det en brist. Förslagen rör barn, och deras åsikter och erfarenheter hade kunnat utgöra ett värdefullt underlag exempelvis vid bedömningen av förslagets konsekvenser för barn och hur eventuella negativa följder av förslagen kan undvikas eller kompenseras för.

Barn är extra utsatta i en osäker bostadssituation

Barnombudsmannen instämmer i vad som anges i promemorian om barns utsatthet på bostadsmarknaden, exempelvis på sidan 13: "Konkurrensen på hyresbostadsmarknaden [är] hög och hushåll nekas möjligheten att teckna hyreskontrakt på grund av att de t.ex. inte når inkomstkraven, har skulder eller har inkomstkällor som inte godtas, såsom försörjningsstöd. Det innebär att bostadssökande utestängs från bostadsmarknaden med omfattande negativa konsekvenser som följd. De negativa konsekvenserna är särskilt allvarliga för barn."

Barnombudsmannens har i sin årsrapport 2022 uttryckt att skyddet för barns rätt till en god och trygg bostad är för svagt i Sverige idag.¹ Enligt Socialstyrelsens senaste kartläggning av hemlöshet är drygt 9 400 barn berörda av hemlöshet. Vid Socialstyrelsens mätning hade drygt 5 300 barn en förälder i akut eller tillfällig hemlöshet. Av dessa barn bodde drygt 1 800 med sin förälder, heltid eller växelvis.²

¹ Barnombudsmannen årsrapport 2022, "Blir det nå skillnad – eller säger vi det här helt i onödan?", s. 10 ff.

² Se Kartläggning av hemlösheten 2023 - Personer i hemlöshet i behov av socialtjänsten. s. 8 och 58.

Det borde vara en självklarhet för varje barn att ha ett hem där barnet kan känna sig tryggt, vila och hämta kraft. Trots det befinner sig alltför många barn i Sverige i hemlöshet eller i tillfälliga och osäkra boenden. Målet måste vara att alla barn ska ha en permanent bostad.³ Genom barnkonventionens artikel 27 erkänner konventionsstaterna varje barns rätt till den levnadsstandard som krävs för barnets fysiska, psykiska, andliga, moraliska och sociala utveckling. Vidare ska staten vid behov tillhandahålla materiellt bistånd och stödprogram särskilt i fråga om mat, kläder och bostad. För att förstå vad barns rätt till bostad innebär behöver barnkonventionen läsas som en helhet. Artikel 27 ska till exempel läsas tillsammans med artikel 6 som säger att konventionsstaterna till det yttersta av sin förmåga ska säkerställa barnets överlevnad och utveckling. Artikel 27 ska vidare tolkas och genomföras i enlighet med barnets bästa (artikel 3) och i enlighet med artikel 12 om barns rätt till delaktighet.

Regeringen behöver fortsätta sina ansträngningar för att leva upp till kravet att barn ska ha en trygg bostadssituation

Förslagen i promemorian är ett steg på vägen för tryggare boendesituation för barn, men för vissa barn kommer de inte innebära någon förbättring. Till exempel gäller det barn i familjer som inte möter kraven för hyresgaranti. Fler åtgärder måste vidtas så att inget barn ska behöva leva i en osäker bostadssituation.

I den ovan nämnda årsrapporten konstaterade Barnombudsmannen att det saknas en enhetlig, nationellt samstämmig definition av hemlöshet. Barnombudsmannen har i årsrapporten föreslagit att en utredning bör ta fram en nationell definition av hemlöshet. För att kunna sätta in effektiva åtgärder behövs kunskap om hur många barn som befinner sig i hemlöshet eller i tillfälliga och osäkra boenden och vilka orsakerna är till det. Möjligheten att utforma särskilda stödprogram för barnfamiljer som saknar permanent bostad behöver också ses över.⁴

I den europeiska barngarantin⁵ lämnas rekommendationer för att barn ska garanteras faktisk tillgång till adekvata bostäder. Dessutom har FN:s kommitté för barnets rättigheter (barnrättskommittén) i sin senaste granskning av hur Sverige efterlever barnkonventionen lämnat rekommendationer som rör barns rätt till bostad. Kommittén uppmanar Sverige att hantera skillnaderna mellan kommuner för att säkerställa att barn har lika tillgång till tjänster, bland annat vad gäller lämpligt boende. Dessutom rekommenderar kommittén Sverige att ytterligare skärpa sin politik för att säkerställa att barn har en lämplig levnadsstandard, bland annat genom att utveckla åtgärder för att förhindra hemlöshet.⁶

Om inte föräldrar själva har möjlighet att se till att barnen har tillgång till en trygg bostad måste samhället gå in och stötta. Inget barn ska vara hemlöst i Sverige.

3.3 Obligatoriskt för kommuner att tillhandahålla hyresgarantier till barnfamiljer

Barnombudsmannen tillstyrker förslaget och återupprepar vad som lyftes fram i remissvar den 18 augusti 2022.⁷ Barnombudsmannen välkomnar att hyresgarantin föreslås främst avse barnfamiljer. En trygg boendesituation är avgörande för goda levnads- och uppväxtvillkor. Barn i hemlöshet och i otrygga boendesituationer är särskilt utsatta och det är Sveriges ansvar, ytterst

³ Jfr. Barnombudsmannen årsrapport 2022, s. 6.

⁴ Barnombudsmannen årsrapport 2022, s. 6 och 13.

⁵ Rådets rekommendation (EU) 2021/1004 av den 14 juni 2021 om inrättande av en europeisk barngaranti.

⁶ CRC/C/SWE/CO/6-7 p. 17 d och 36 a.

⁷ Dnr. BO 2022-0081.

regeringens, att tillse att deras rättigheter tillgodoses. Att den statliga hyresgarantin i huvudsak är avsedd för barnfamiljer ligger helt i linje med Sveriges åtagande enligt barnkonventionen.

Barnombudsmannen har också följande kommentarer till förslaget.

Barnombudsmannen är positiv till att promemorian tydligt lyfter fram relevanta rättigheter i barnkonventionen och kopplar analysen som ligger till grund för förslaget till dessa rättigheter.

Barnombudsmannen är också positiv till att ett skäl för förslaget är att förbättra förutsättningarna för likvärdighet över landet, något som går i linje med artikel 2 i barnkonventionen om barnets rätt till icke-diskriminering.

Barnombudsmannen vill dock betona vikten av att det i praktiken finns ändamålsenliga och permanenta bostäder att tillgå för gruppen så att inte förslaget blir ett slag i luften.

Barnombudsmannen vill också uttrycka en oro för vad som framgår på s. 17 i promemorian, att en förutsättning för att ställa hyresgarantier är att hyresvärdar godtar sådana. Enligt arbetsgruppen har kommunerna en viktig roll att föra i dialog med hyresvärdar på orten. Barnombudsmannen vill i detta sammanhang föra fram att det är angeläget att förslagen följs upp en tid efter det att de trätt i kraft, och att det då utvärderas huruvida ändringarna har haft avsedd effekt. Risker är annars att reformen för vissa barn och deras familjer blir utan effekt, vilket går mot artikel 2. Vad gäller kommunens handläggning anges på s. 19 att hushållets boendesituation behöver klarläggas. Barnombudsmannen vill med anledning av detta framföra att barn i hushållet ofta kan ha viktig information om boendesituationen som behöver klarläggas, till exempel genom ett samtal med barnet. Det är viktigt att det finns rutiner för denna bedömning och kunskap om hur man samtalar med barn i utsatta situationer.

4.2 Tydligare möjligheter till reservation och förturer

Barnombudsmannen tillstyrker förslaget, i likhet med vad myndigheten gjorde i tidigare nämnt remissvar den 19 augusti 2022, men med följande synpunkter.

Barnombudsmannen anser att förslaget borde gälla inte bara kommunala bostadsförmedlingar utan för allmännyttan.⁸ Statens ansvar för att säkerställa alla barns rätt till en trygg boendesituation gäller i hela Sverige och det aktuella förslaget kommer inte leda till förbättrade förhållanden för alla barn som befinner sig i en otrygg boendesituation.

Barnombudsmannen vill även understryka vikten av att förslaget ökar möjligheten för kvinnor som har varit utsatta för våld i en nära relation. Antalet barn som berörs av denna situation är stort. Barnombudsmannen kan konstatera att Socialstyrelsen i den ovan nämnda kartläggningen av hemlöshet konstaterade att för kvinnor med barn under 18 år var våld i nära relation den faktor som flest personer uppgav hade bidragit till deras hemlöshetssituation. Vid Socialstyrelsens mätning hade drygt 5 300 barn en förälder i akut eller tillfällig hemlöshet. Av dessa barn bodde drygt 1 800 med sin förälder, heltid eller växelvis. Merparten av dessa barn (drygt 1 000) vistades på skyddade boenden och akutboenden med sin mamma.⁹

⁸ Enligt Boverket finns allmännyttan i 267 kommuner: <https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/bostadsmarknad/bostadsforsorjning/kommunernas-verktyg/allmannyttan/bestand/>

⁹ Se Kartläggning av hemlösheten 2023 - Personer i hemlöshet i behov av socialtjänsten. s. 57 f.

Beslut har fattats av barnombudsmannen Juno Blom. Föredragande i ärendet har varit juristen Karin Juhlén. I den slutliga handläggningen har även avdelningschefen Erik Henriksson och biträdande avdelningschefen Tove Björnheden deltagit.

Juno Blom
Barnombudsman

Kopia till
li.bb@regeringskansliet.se